

Október utolsó napjaiban tájfun söpört végig India keleti partvidékén, Orissa államban. A képeken szegényes vidék pusztulását láthattuk. De Indiának van egy másik arca is. Október elején az indiai tévécsatornákon bemutatták az elmúlt hónapokban lezajlott választások során először alkalmazott elektronikus szavazás aktatáskányi készülékeit. A sok helyen kipróbált gépi szavazó rendszer a tapasztalatok szerint zavarmentesen, jó eredménnyel vizsgázott. A választásokat követően beszélgettem Dallos András rendkívüli és meghatalmazott nagykövettel, aki hazánkat képviseli Újdelhiben.

Indiában a milliárdnyi népesség, valamint a földrajzi és klimatikus viszonyok miatt a választások lebonyolításának sajátos rendje alakult ki. A monszunesők idején egyes területeken bizonytalan a közlekedés, így a szavazás lebonyolítása is. Más időszakokban a hőség csökkenti a választási részvétel arányát. Az indiai politikai vezetők és a választási elnökség is tisztában van ezekkel a tényezőkkel és ezért választották azt - a számunkra szokatlan - megoldást, hogy egy kormány bukását követően négy-öt hónap is eltelik a választásokig, amely ugyan egyfordulós, de a szavazást országrészenként öt különböző időpontban bonyolítják le. Az sem gyorsítja a folyamatot, hogy az országban 325 különböző nyelven és mintegy 700 dialektusban beszélnek.

- Egyebek mellett azért is ilyen lassú, - magyarázza a nagykövet - mert a helyi hatóságokat segítve, a központi kormány karhatalommal biztosítja a szavazás lebonyolításának rendjét, ám ezen erőik létszáma véges, és az átcsoportosításuk is időt igényel. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy 600 millió regisztrált választó van, közülük 50-60 százalék vesz részt a szavazáson, ami mintegy 350 millió embert jelent. Ennek a hatalmas tömegnek az urnákhoz bocsátása rendkívüli logisztikai feladatot jelent.

- Mikor kezdődtek az indiai választások?

- Április 17-én a kormány a parlamenti bizalmi szavazáson alulmaradt. Azóta ügyvezető jelleggel látta el a feladatát. Ez a helyzet október 13-án, a miniszterelnök eskütételével változott meg. Ennek alkotmányos oka az, hogy ha egy kormányt a bizalmatlansági indítvány során leszavaznak, akkor hat hónapon belül meg kell alakulnia az új kormánynak.

1998-ban a magyarországi választási előkészületek időszakában a három tagú indiai választási elnökség egyik tagja Budapesten tanulmányozta a választás lebonyolításának technikai körülményeit. Annak ellenére, hogy a nagyságrendek nem éppen hasonlóak, tapasztalatairól rendkívüli elismeréssel nyilatkozott, és a választási rendszerünk számos elemét meghonosításra érdemesnek találta. Elsősorban a koncepcióban, a szervezésben valamint a szavazásban közreműködők felkészítésében talált hasznosítható tanulságokat.

Az indiai politikai élet fontosabb szereplői közül a Nehru, majd Indira Ghandi és fia által vezetett - korábban kormányzó - Kongresszus Párt ismertebb, de a BJP-ről kevesebbet tudunk.

- A Bharatia Dzsanaata Párt - az Indiai Néppárt - viszonylag rövid ideje jutott ilyen komoly befolyáshoz az indiai politikai erők között - folytatta a nagykövet -, de azok az eszmék, amelyek e párt nézeteit alkotják, az indiai politikában már a húszas évektől kezdődően jelen voltak. E párt markáns politikai megjelenését az adja, hogy nagyobb hangsúlyt helyez a hindu nemzeti identitásra: a hindu hagyományokra és vallásra, valamint e szokások tiszteletére. Ennek a kohéziós erőnek a növelésére helyezik a hangsúlyt. Véleményük szerint a Kongresszus Párt a lakosság együtt tartása, kohéziója érdekében kifejtett munkája nem jó, mert a szekuláris, a világi jelleg hangsúlyozása, ugyanakkor a vallási és közösségi különbségek tompítása, és

ezeknek a politikai küzdelmekből való kiemelése miatt sérült a hindu kulturális identitás, ami az ország jövője szempontjából hátrányos. Ezért az ő eszmeáramlatuk mindvégig következetesen szemben állt a Kongresszus Párt ideológiájával és politikájával.

A BJP akkor jutott nagyobb szerephez India életében, amikor az indiai függetlenségi mozgalom győzelméből táplálkozó Nemzeti Kongresszus Párt megszerzett tekintélye az új körülmények közepette lassanként veszített vonzerejéből. A társadalom új eszmék, új gondolatok, más értékek, új perspektívák felé tekint. Ezt egy természetes folyamatnak kell tekintenünk.

- Ezek szerint fölérték azt az erkölcsi tőkét, amit a függetlenségi mozgalom során halmoztak föl?
- Nem is azt mondanám, hogy fölérték. A Kongresszus Párt is változik, már nem ugyanazokkal a válaszokkal igyekszik megoldást találni az új problémákra, mint 40 vagy 50 évvel ezelőtt. A világ és a társadalom is óriási fejlődésen ment keresztül, és India is választ akar találni azokra a kérdésekre, amelyek belső fejlődési irányát megmutatják: a szegénység megszüntetésének és a gazdaság fejlődésének módját, az állam és a magánszektor szerepét és helyes arányát, a kultúra, az oktatás, az egészségügy fejlesztését, a társadalom elesett rétegei felemelésének konkrét megoldási módozatait. Másrészt pedig India nemzetközi helyzetének meghatározását, azt, hogy a hidegháború lezárulását követő világban India milyen reális szerepet játszhat. Az indiai politikai vezetők tökéletesen tisztában vannak azzal, hogy új helyzet állt elő, amelyhez alkalmazkodni kell. Újra kell definiálni saját viszonyát a különböző világpolitikai és világgazdasági centrumokhoz, és újra meg kell határozni a prioritásait, azokban a kérdésekben, amiket a globalizálódó világ, a világgazdaság valamint a kultúra vet fel. Az indiai társadalom szerves fejlődésének olyan jelenségeivel állunk szemben, amelyek időről-időre újrarendezik India politikai térképét. Ez sokszor idő előtti választásokhoz vezethet, ennek következtében egyes indiai barátaink instabilitásról panaszkodnak, de én azt hiszem hogy ez természetes velejárója egy ilyen hatalmas ország változó körülményekhez történő alkalmazkodásának.

- Visszatérve a hagyományokhoz: Nehru írja az önéletrajzában, hogy Gandhi nagy álma, a kasztrendszer felszámolása nem sikerült. Milyen a BJP viszonya a kasztrendszerhez?

- Indiában tömegdemokrácia van, mindegyik politikai erő minden társadalmi réteget szavazóbázisának tekint. Egyik párt sem engedheti meg magának, hogy a szegényeket ne igyekezzék a maga oldalára állítani. Úgy látom, hogy mindegyik indiai politikai erő tisztában van azzal, hogy az indiai társadalomban sokkal erőteljesebb lépésekre van szükség az ún. hátrányos helyzetű csoportok körülményeinek javítására. Ezt az indiai alkotmány a hátrányos helyzetű kasztok és törzsek felemelésének nevezi. A BJP is törekszik e néprétegek felemelésére, és azt hiszem, hogy a hagyományok tisztelete nem tévesztendő össze ennek a helyzetnek a konzerválásával. Tehát nem vonhatunk le olyan következtetést, hogy a BJP hagyományok iránti tisztelete és a hindu kulturális identitás iránti elkötelezettsége mellett egyidejűleg ne törekedne a hátrányos helyzetű rétegek felemelésére.

- A Kongresszus Párt milyen tanulságokat vont le a súlyos vereségből, abból, hogy 50 éve nem volt ilyen alacsony a szavazóinak aránya?

- A Kongresszus Párt még nem adott ki a párt vezetése által megvitatott állásfoglalást a gyenge választási eredmény okairól, de valószínűleg hamarosan el fogja végezni ezt az elemzést. Erre utal, hogy a párt jelentős vezetői, négy főtükára, és más befolyásos tisztségviselői már benyújtották lemondásukat, vállalván a felelősséget a pártot ért veszteségekért. (Szonja Gandhi a párt országos elnöke iránt a bizalom töretlen.) Kritikával inkább a helyi - az állami - szintű vezetőket illetik. A párt egyes vezetői fölvetették a fiatalítást, és más javaslatok is megjelentek a sajtóban, de hogy milyen hivatalos stratégia alakul ki, az még nem ismeretes.

India talán legnagyobb kihívása az új évezredben a népesedési bomba hatástalanítása. A nagykövet szerint a deklarált elvek szintjén a két vezető párt között a népesedéspolitikai terén nem látszik lényeges különbség. Indiában általános az a közfelfogás, hogy a túlzott népszaporulat hosszú távon India számára káros, egyetértés van abban, hogy korlátozni kell, de ezt csak meggyőző felvilágosítással, a közoktatás és az egészségügy színvonalának emelésével lehet megvalósítani, nem pedig kampányokkal vagy erőszakos intézkedésekkel. Figyelemre méltó, hogy azokban az államokban, amelyekben az írástudók aránya magasabb és a gazdasági aktivitás jobb, ott érzékelhetően jóval alacsonyabb a népszaporulat, mint azokban a szövetségi államokban, amelyekben - különböző okok miatt - mind az egészségügy, mind a közoktatás fejletlenebb, és az általános életszínvonal is alacsonyabb. E tényezők között tehát szoros összefüggés mutatható ki.

- Az itteni reformok és a hazai rendszerváltozást követő gazdasági változások között megfigyelhető-e párhuzam?

- Nem állítanék föl párhuzamot - folytatta a nagykövet -, mert a kelet-európai államokban az állami tulajdonra épülő és a magántulajdont kizáró vagy teljesen marginális szerepre kárhoztató központi tervutasításos gazdaság működött. Indiában a függetlenséget követően viszont a vegyes gazdaságot valósította meg a Kongresszus Párt. Tehát érintetlenül hagyta azt a jelentős ipart, amit például a tehergépkocsi- és autóbushagyártásról ismert híres, acél- és gépipari nagyvállalkozó párszi család, a Taták, vagy egy másik nagy vállalkozói dinasztia, a Birlák is létrehoztak. Ezek a családok hatalmas textilipart, nehézipart, cementgyártást, gépkocsiipart, vasúti gépgyártást építettek ki, amelyeket a függetlenség kivívása után nem államosítottak, sőt tudtak fejlődni is. Az állam ugyanakkor - miközben óriási beruházásokat valósított meg -, meglehetősen szűkre szabta a magánszféra kereteit, a nemzetközi kapcsolatok bővítése elé korlátokat állított. 1991-ben ezeket igyekeztek lebontani, és sokkal nagyobb szabadságot biztosítani a hazai vállalatoknak, hogy megerősödve jobban állhassák a nemzetközi kihívásokat.

- A BJP és a Kongresszus Párt gazdasági elképzelései között van-e markáns a különbség?

- Igazából a BJP a függetlenség kikiáltását követően egyértelműen a magánvállalkozás elkötelezett hívének számított, és e tekintetben komoly vitáik voltak a Nehru és a Nemzeti Kongresszus Párt úgynevezett vegyes gazdaság koncepciójával, amelynek voltak bizonyos szocialisztikus vonásai. A BJP - ezt az alapvető elvi eltérést fönntartva - a modern gazdaság térhódításának és nagyobb szerepvállalásának, ugyanakkor az indiai nemzeti érdekek védelmének az elkötelezett híve. A nagy tőkeerejű külföldi vállalkozások versenyét látva a nemzeti ipar védelmét is nagyon fontos feladatának tekinti. Összegezve, mind a Nemzeti Kongresszus Párt, mind a BJP elkötelezett a liberalizálás, a világgazdasági nyitás folytatása mellett, azzal, hogy a BJP nagyobb hangsúlyt fektet arra, hogy a nemzeti ipar érdekeinek figyelembe vételével menjen végbe ez a folyamat.

Kína és India kapcsolatát, valamint a Pakisztánnal a közelmúltban lezajlott konfliktust érintve a két nagy párt külpolitikájáról a nagykövet elmondta, hogy a BJP 1998-as kormányra kerülése után Vadszpaji miniszterelnök kezdeményezte a hagyományosan feszültségekkel terhelt kétoldalú viszony javítását, a korábban megindult bizalomerozsítést, és a különböző szinteken megkezdett párbeszéd elmélyítését. Ennek a politikának nagyon látványos és figyelemre méltó állomása volt 1999. februárjában Vadszpaji miniszterelnök úgynevezett autóbushoz lahore-i utazása: az Újdelhi-Lahore közötti autóbushozjárat megindítása alkalmából a miniszterelnök és vezető munkatársai ellátogattak Pakisztán egyik legszebb és hagyományokban leggazdagabb történelmi városába, ahol kétoldalú miniszterelnöki tárgyalásokra került sor. Bizalomerozsító

megállapodásokat fogadtak el, - deklarálták a kölcsönös együttműködésre irányuló szándékaikat -, amelyek az egész szubkontinens biztonsága szempontjából rendkívül nagy horderejűek voltak. Ugyanakkor sajnálattal tapasztaltuk, hogy áprilisban Kasmírban, a tűzszüneti vonalnál összecsapásokra került sor, amelyek nyilván újabb elhidegülést okoztak. Őszintén remélem, hogy India és Pakisztán vezetői felülemelkednek azokon a nehézségeken, amelyek a Kargil környéki incidensből fakadtak, és biztos vagyok abban, hogy a két ország között a párbeszéd helyre fog állni. A két ország vezetői közötti találkozások, - amelyekre az elmúlt évek során többé kevésbé rendszeresen sor került az ENSZ-ben vagy a Dél-Ázsiai Együttműködési Szervezet (a SAARC) keretein belül -, folytatódni fognak. Bízom abban, hogy a két ország között a különböző szakértői szintű bizottságok is újrakezdi a munkájukat. Tudatában lévén a nukleáris képességek birtoklásából adódó felelősségüknek, különös gonddal fognak arra ügyelni, hogy a kétoldalú viszonyban a harmónia és az együttműködés elemei váljanak tartóssá - hangsúlyozta Dallos András, hazánk Újdelhibe akkreditált nagykövete.

Zétényi Zoltán

Fotó:ZZ Fotó & Média

India területe 3 287 263 négyzetkilométer. India, Kína után Földünk második legnagyobb népességű országa. Az 1995-ös adatok szerint a lakosainak száma 935 700 000. Az 1990 óta csaknem 90 millióval nőtt a lakosság száma. A népesség növekedési aránya 1,9 százalék. 1981 és 1991 között pedig 23,85 százalékkal növekedett lakosság. A városi népesség még nagyobb arányban (26 százalékkal).

India azon kevés országok közé tartozik, amelyekben a férfiak vannak többségben. Ezer férfire csak mintegy 927 nő jut. A városokban még ennél is kevesebb.

Az írástudók aránya csupán 52 százalék. A férfiak mintegy kétharmada, de a nőknek csak egyharmada tud írni olvasni.

Indiát korábban csak a hinduk lakták, de az évszázadok alatt a sorozatos hódítások sokféle népet - és így vallást is - sodortak a szubkontinensre. Ma a lakosság 82 százaléka a hindu vallást követi, muszlim 11 százalék, keresztény 2 százalék, szikh vallású 1,9 százalék, buddhista közel 1 százalék.

Az alkotmány világosan kimondja, hogy a vallás a köztársaságban nem élvez elsőbbséget más állami érdekekkel szemben.

A magyar külügyminiszter indiai tárgyalásairól

Dr. Martonyi János az indiai választásokat követően látogatott Újdelhibe, és Jaswant Singh külügyminiszter első külföldi vendége volt. Dallos Sándor nagykövet az alábbiakban foglalta össze lapunk számára a közelmúltban lezajlott hivatalos látogatás során folytatott tárgyalások legfontosabb elemeit:

Külügyminiszterünket fogadta K. R. Narayanan köztársasági elnök, és rendkívül eredményes, hasznos megbeszéléseket folytatott Jaswant Singh indiai külügyminiszterrel. A látogatás jól demonstrálta kormányunk azon szándékát, hogy erőteljesen fejleszteni kívánja a politikai, a gazdasági, a kulturális, a műszaki-tudományos és a védelmi jellegű együttműködésünket az Európán kívüli térség, így Ázsia vezető államaival, köztük a hagyományosan fontos partnerünkkel, Indiával.

Az indiai vezetők kétoldalú kapcsolatainkat barátinak, problémamentesnek minősítették,

megerősítették, hogy hazánkat a közép-európai térségben India fontos partnerének tekintik. Nagyra értékelik politikai, gazdasági stabilitásunkat és integrációs törekvéseinkre úgy tekintenek, mint ami egybe esik India érdekeivel is. Hangsúlyozták, hogy érdekelték a felsőszintű politikai párbeszéd folyamatosságának fenntartásában, szerződéses kapcsolataink erősítésében és korszerűsítésében. Mindkét fél méltatta a parlamentek között kialakult szívélyes kapcsolatokat, amelyek fejlesztését szükségesnek tartják.

Az indiai vezetők kétoldalú kapcsolataink különösen fontos elemének tekintik a hosszú évtizedekre visszatekintő kulturális együttműködést is. Az indiai kormány nagyra becsüli Indiában folytatott kulturális tevékenységünket, felajánlotta támogatását a magyar millennium alkalmából Indiában sorra kerülő magyar rendezvény-sorozathoz is.

Mind Jaswant Singh, mind Martonyi János különös figyelmet szentelt a magyar-indiai gazdasági kapcsolatok erősítése szükségességének. Mindkét fél szerint meg kell állítani az 1990-es évek elején a kereskedelmi forgalmunkban bekövetkezett visszaesést, s az országainkban kialakult új gazdasági realitásoknak megfelelően új formákat, új technikákat kell találnunk az együttműködés hatékonyságának növelése érdekében. Külügyminiszterünk külön is felhívta indiai partnereinek figyelmét arra, hogy Magyarország a külföldi beruházások fontos célországává vált. A látogatást megelőzően felgyorsultak a két ország közötti tárgyalások egy beruházás-védelmi megállapodás megkötéséről, illetve a kettős adóztatást kizáró egyezmény módosításáról. Egyetértettek abban is, hogy törekednünk kell műszaki-tudományos együttműködésünk eddigi eredményeinek megőrzésére, de a hangsúlyt az egyes kutatóhelyek közötti konkrét együttműködésre kell helyeznünk.

A külügyminiszeri tárgyalások során a felek részletesen áttekintették a kölcsönös érdeklődésre számot tartó legfontosabb nemzetközi kérdéseket is. Ide tartozik az India számára nagy fontosságú olyan kérdés, mint az ENSZ reformja. Közismert, hogy India az ENSZ BT állandó tagjává kíván válni. India az ENSZ reformjával kapcsolatos magyar álláspontot pozitívan értékeli, jól látja azt, hogy Magyarország is elkötelezett az ENSZ időszerűvé vált reformjainak megvalósítása mellett.

Az indiai kormányt aggasztja a nemzetközi bűnözés, a kábítószer-kereskedelem, és az ezzel párhuzamosan jelentkező vallási fundamentalizmus. Külügyminiszterünk ez alkalommal is kifejtette, hogy a határokon átnyúló szervezett bűnözés Magyarország számára is komoly kihívást jelent, éppen ez az oka annak, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelmet szolgáló magyar törvényi feltételeket megszigorítottuk, s részeseivé váltunk valamennyi, a szervezett bűnözés leküzdésére irányuló multilaterális egyezménynek.

Tárgyaltak biztonságpolitikai kérdésekről is, többek között a kibővített NATO új stratégiai koncepciójával kapcsolatos felfogásunkról is. Külügyminiszterünk elismeréssel nyugtázta, hogy az indiai kormány moratóriumot rendelt el a további kísérleti nukleáris robbantásokra. Kifejezte azon reményét, hogy India meg fogja találni annak lehetőségét, hogy csatlakozzék az Átfogó Atomcsend Egyezményhez.

Zétényi Zoltán